

prés de rebutjar una fantasia d'En Montoliu) prenent peu de l'origen del llogaret *Vila-freser* en el Gironès (Aebischer, *Top.*, 15); i el mateix feia jo en *E.T.C.* I, 37, II, 83. En notes meves, però, de 1927-30, prenent peu del coneixement del país i de dues dades del *Cart.* d'Alart, ja faig la distinció entre la Coma de Freser i el riu.

Ara, a la vista de la documentació medieval que vaig anar espigolant, resulta clar que el nom del riu té etim. diferent del de l'altra vall. Aquesta ve realment del NP germ. FRID(H)ARI (Först., 534), que consta bé com usat a Catalunya, i precisament en la forma *Frezer* (a. 1086, Mas, *NHBna.* v, 86); i en el nom del llogaret de *Vila-Freser* (infra). Amb el tractament de -d- com -z-, dialectal del nostre Nord (*E.T.C.* I, 61, n. 9).

Però el nom del riu es presenta en forma ben diferent en totes les dades antigues. De llur conjunt resulta una base fonètica comuna FEBRARIU: en part d'elles es manté la -B-; si bé generalment anticipant la -R- a la primera síl·laba: en docs. de 938, 981, 982, 986, 1053, 1360. Llavors, en la forma *Frever* [981 etc.] es perdé la -v- entre vocals, com ja apareix en el S. XII.

La pèrdua de la -v- entre vocals fou per una dissimilació que es dona sovint quan hi ha una altra labial (*v, f* etc.) en el mateix mot: VIVACIUS > *viatz/ivaç* 'aviat'; VIVANDA > *vianda*; FAVENTIA > *Faenza*; ll. *fa-villa/faïlla*; VILLA FABRORUM > *Ila Febror* (*La Febró*); *moviment* > *moïment, païment* etc.

Era natural, però, que aquesta forma *Freer* del riu es confongués amb *Freser* de la vall originària; i majorment inevitable, per la vacil·lació general que hi havia en la fonètica del nostre septentrí entre les formes amb -z- i amb zero, entre vocals, com a resultat de la -D- i sovint també de la -S- (tipus *reina* 'resina'), que donà lloc a tantes ultracorreccions amb -s- espúria en la toponímia (*Gresolet*) i fins en la llengua literària medieval (veg. vol. gramatical de les *VidesR.*). Així sorgí la forma *Freser*, la moderna, en el nom del riu, que encara no és la del S. XIV, però ja la introdueixen alguns dels copistes tardans, dels Ss. XVI-XVIII, consignades en *Cat. Car.*

És clar que hi ajudaren encara, altres NLL més o menys veïns, que, com en *Vilafreser*, provenen del NP germànic: una *comba de Freser*, en un doc. de Brullà, a. 1287 (*InvLC*), i un paratge, ben pròxim a l'aiguabarreig del Freser amb el Ter: «*ipsa Frederas*» a la Vall de Vallfogona (Rip.), en un doc. de 963 (Monsalv. xv, 201). Però fins en el nom de l'alta vall també trobem la forma, amb hiatus, *Fraers* el 1399.

¿Quin era, doncs, el valor etimològic del nom del riu? Tanmateix pot ser també un NP, car FEBRUARIUS es troba ja en temps romans com a NP (Schulze, 487), i ho continuà essent en cat. antic (Francesc *Febrer*, l'escriptor humanista del S. XV etc.), i avui és cognom molt estès. Però llavors tanmateix seria un nom de riu menor o mitjà dels nombrosos catalans que vénen de NPP, tant llatins com no (*Gaià, Valira* etc.).

També, però, podem pensar que vingui d'un adj. apellatiu, tal com el del riu *Manol* ve de MALEVÖLUS

per les seves avingudes sobtades i traïdores; i el seu veí *Alguema*, pre-romà, que significa 'puixant' (veg. l'article): RIVUS FEBRARIUS en un sentit com 'enfibrat, febril', subjecte a grans estufis i imprevistes riades, formant petits estuaris devastats entre Queralbs i Ribes i al peu de Campdevàrol; car ja en els orígens romànics existien diversos adjectius aplicats als accessos de malaltia, de caràcter etc. *febriens, -tis* en Celsus i Macrobi, *febrilis* en el *Gloss. Philoxeni* (Forcellini), *febricosus* o *febriculus* en altres; en occità antic *febre-lent* (Ant. Thomas, *Rom.* xli, 457). I amb un matís figurat, com el que suposàriem ací: *FEBROSUS ha donat el roms. *fioros* 'terrible' (REW, 3831).

Acabem donant les dades de VILAFRESER, poblet que forma part del mun. de Vilademuls, 15 k. al N. de Girona. *Pron.*: *bilafrazé* (enq. de 1964, 163-165). MENCIONS ANT. 1058: *Villafreder* (Monsalv. xviii, 38); 1017: *Villa Freder* (*MarcaH.*, col. 1000); 1214: *Villa fredarius* (*Esp. Sagr.* xliii, 260); 1234: *Villafredarius* (Villan., *Vi. Lit.* xiii, 319); 1264: *Villafreser milite* (*InvLC*, s. v. *Freser*); 1284: *Villafredarius* (*Esp. Sagr.* xliii, 290); 1362 i 1379: com avui (Alsius, 233); 1691: id. (Monsalv. xviii, 38). Cf. també *Vilafreser*.

Frescal, Vinya ~, V. Fiscal La *Frescau, V. Lac* (Fresc.-)

La *Fresneda, V. Freixe*

FRISCOLÓ

Partida del terme d'Escarlà (Alta Ribagorça) (xviii, 186.10).

ETIM. Sembla un NL post-antroponímic, derivat d'un NP d'aparença germànica que apareix documentat a Alaó l'any 973: *Frischoloni* (Abadal, *Pallars i Ribag.*, núm. 220). Semblaria un nom derivat del germànic FRISK- 'vigorós'. Però no hi ha notícia de NPP derivats o compostos d'aquest adj. (res en Först.). Essent hapax el doc. antic, no és inversemblant que hi hagi una líquida repercussiva (afavorida per l'etim. pop. *fresc/frisk*). Car hi ha una arrel antroponímica no gaire rara FRIS-: 12 noms en Först., amb un derivat *Frisico* (2 testimonis, S. XII, Först., 525, i fem. *Frisika* S. IX). Del cas compl. FRISKON vindria **Frisklon*, amb repercussió de líquida i -o- per infl. de *frescor, frescal* etc. També es podria pensar en un *Fiskilo* però és un hapax del S. VIII (Först., 507) i isolat en l'antroponímia germ. (només 3 noms) i difícilment explicable a base de FISK 'peix'.

FRONTANYA, Sant Jaume de ~

Poble pirinenc del Berguedà, entremig de Berga, el Ripollès i el Lluçanès.

PRON. LOCAL: *saŋ žáumə*, 1920, a Borredà i a Ripoll; aclarint: «*də fruntəŋá* només ho diuen els forasters»; id. oït el 1926 quan vaig travessar-ne el terme.

MENCIONS ANT. 839: *Frontiniano*, Acte de